

Thị trường đang chuyển sang “Thị trường Mới - đa trung tâm” và trong bối cảnh đó Việt Nam là một nước không lớn và đang gặp những thách thức nghiêm trọng mới đối với chủ quyền, an ninh và phát triển, những vấn đề lâu dài, vốn có những thuận lợi chiến lược để tận dụng các thay đổi trong trật tự và luật chơi quốc tế đang diễn hình, giúp công cụ hùn hạp và thế được lập, đồng thời khai thác tối đa có thể các nguồn lực thế bên ngoài vì an ninh và phát triển đất nước.

Tóm tắt:

Bài viết nhận định rằng thế giới đang chuyển sang “Thế giới Mới - đa trung tâm” và trong bối cảnh đó

Việt Nam là một nước không lớn và đang gặp những thách thức nghiêm trọng mới đối với chủ quyền, an ninh và phát triển, những vấn đề lâu dài, vốn có những thuận lợi chính lược để tận dụng các thay đổi trong trật tự và luật chơi quốc tế đang định hình, giúp

củng cố hơn nữa vị thế độc lập, đồng thời khai thác tối đa có thể các nguồn lực từ bên ngoài vì an ninh và phát triển đất nước”

Tổng cộng tính độc lập và sự linh hoạt cao nhất về đối ngoại trong thế giới mới đa trung tâm là tham nhuần từ tổng và thực tiễn Ngoại giao Hồ Chí Minh, phục vụ tốt nhất các lợi ích quốc gia

*-
dân tộc của Việt Nam.*

Từ khóa: Trật tự thế giới, thế giới mới-đa trung tâm, đối ngoại Việt Nam.

Trật tự thế giới đang trong thời chuyển tiếp

Từ những năm cuối Thế kỷ 20, đầu Thế kỷ 21, ngày càng có nhiều biểu hiện của một trật tự và luật chơi quốc tế mới rất khác với thời

“Thế giới cũ”

do tác động của nhiều yếu tố. Trước hết đó là toàn cầu hóa (TCH) và Cách mạng thông tin đã làm gia tăng sự tùy thuộc và tác động kết nối trực tiếp giữa các quốc gia, dân tộc và mọi chủ thể của quan hệ quốc tế (QHQT). Tiếp đến là sự thay đổi nhanh chóng trong quan hệ minh giữa các nước lớn đã làm xuất hiện hình thái không có nước nào

-
dù là hùng mạnh nhất

-
có
thể một mình chi phối các sự kiện quốc tế, và giới quyết định các vấn đề toàn cầu và khu vực đang ngày càng nhiều.

T
rất và luật chơi quốc tế thay đổi không ngừng, và đến nay có thể nêu vài điểm
điểm tổng quát sau:

*Một là: trật tự thế giới đang chuyển hóa dần dần đa trung tâm . Thời cổ đại, đó là
trật tự và luật chơi “man rợ” theo quy mô cục bộ thì thông qua các “ông trời cao” đưa
vào tập quy mô tuy nhiên đời và sức mạnh vật chất kết hợp với sức mạnh của tôn giáo,
tín ngưỡng. Bước vào thời kỳ phong kiến và tiến bộ cùng với sự ra đời của các
đế chế, trật tự và các luật chơi quốc tế gắn với sức mạnh thực tế của các trung tâm
quy mô lớn và quân sự, kinh tế, tôn giáo. Các đế chế ra đời, lớn mạnh rồi tàn lụi*

,
thay thế nhau bằng các cuộc chiến tranh, thôn tính theo luật kẻ mạnh thắng kẻ
yếu. Đến thời kỳ hiện đại, xã hội phát triển theo quy luật cạnh tranh, và chiến tranh như
là kết cục tất yếu

:
đều quốc sinh sau thắng đều quốc già cỗi và thất bại trật tự và luật chơi quốc tế, và
còn tồn tại là trật tự hiện tại, tuy nhiên Thế chiến I, đã tiến tới trong vài năm một
trật tự “đa cực đều quốc”.

Từ 1917, Liên Xô ra đời trong vòng vây của chế độ đế quốc, phải đấu tranh để
tiến tới và phát triển, và bắt đầu thúc đẩy một trật tự thế giới mới. Thế chiến
II

(1939-1945) như là cuộc khủng hoảng và trật tự cũ do các trung tâm đều quốc chi
phối

. Sau các cuộc chiến tranh này
, Liên Xô lớn mạnh vượt bậc, trật tự thế giới mới bắt đầu trên thực tế với sự phân
chia địa chính trị thành hai phe.

Trong suốt 46 năm (1945-1991), trật tự “hai cực” Xô-Mỹ theo ý thức hệ, đã chi phối
QHQT với các luật chơi chính là đấu tranh và cạnh tranh trực diện, gần như không có
sự hợp tác nào đáng kể.

Từ năm 1991 sau khi Liên Xô sụp đổ, siêu cường duy nhất còn lại là Mỹ với tham
v vọng thiết lập “trật tự một cực” nhưng đã không thành công do
lâm vào

khủng hoảng kinh tế

năm

2008-

20

09 và sa lầy vào hai cuộc chiến chống khủng bố tại Ápganixtan và Ir

.
c. Trong khi đó các nước lớn khác tận dụng thời cơ để vươn lên, đặc biệt là Trung Quốc đã khai thác triệt để TCH, và tận dụng

2010 trở thành nền kinh tế thế giới thứ hai. Nước Nga

đổi thời Putin xúc tiến hiện đại hóa quân sự và giành

gi

đặt lợi ích hàng đầu của các khu vực “Liên Xô cũ”
.
Liên Xô, Nhật Bản và EU đều năng động và được lập hàng. Kinh tế thế giới phát triển vào giai đoạn “

c
huấn giá trị” với vai trò quan trọng của các tập đoàn đa, xuyên quốc gia

.
C
ác liên kết mới đa dạng về kinh tế, chính trị an ninh ra đời

.
Các liên minh liên kết thời “Chiến tranh Lạnh” còn lại đã trở nên lỏng lẻo

:
nước Anh đang rời bỏ EU; Thế giới đang kêu gọi châu Âu hãy thôi dậm dậm vào M và tự quyết định lấy vận mệnh của mình. Hiện vẫn còn những thế lực tham vọng giành vị thế siêu cường để “làm vua thiên

n
h”

.
N
hàng có thể nói

lịch sử đã sang trang đổi tác động của 2 quy luật chính: “sự

xuất hiện và tàn lụi của các đế chế” và “sự phát triển khách quan của TCH”

. Theo đó, cấu trúc quyền lực quốc tế đã trở nên phức tạp, không còn chỉ tập trung ở một số

nước lớn nhất định; quyền lực và ảnh hưởng phân bố theo hình thái đa trung tâm, không trung tâm nào có thể chi phối các trung tâm khác và thế giới nói chung.

Yêu tố tiếp theo là sự thay đổi tính chất tương tác giữa các trung tâm, các quốc gia. Tiến trình TCH đã đưa đến sự thiệt lập một mạng liên hệ qua lại

dày đặc, đa tầng nấc, đa lĩnh vực giữa tất cả các chủ thể QHQT. Sự tùy thuộc giữa các quốc gia tăng lên đến mức không một trung tâm nào

dù là mạnh nhất, có thể bằng các chính sách đến phòng để đoán để giành cái lợi riêng mà không bị thiệt hại. Đó là một siêu cường những thế kỷ

2009 Tổng thống Obama đã công nhận rằng, Mỹ không thể ép buộc các nước khác làm theo ý Mỹ, và

“Mỹ hướng đến xây dựng các quan hệ với các nước trên cơ sở tính đến lợi ích của nhau và tôn trọng nhau”

1

Trong thế giới hiện đại, ngay các quan hệ giữa các nước lớn và cả với các nước nhỏ cũng

là những mối quan hệ tương tác; ngày càng ít đi cho luật chơi đến phòng áp đặt. Trong QHQT trước đây, người ta chỉ quen mô hình hóa các “Tam giác chính lớn” giữa các nước lớn như “Mỹ-Xô-Trung”

. N
hàng giờ đây đã có thể nêu các khuôn khổ “
t
am, tứ giác
”

nhỏ Trung
Quốc
- Ấn
Độ
- Mỹ
Japan

,
Mỹ-Nhật
Đài

-
Ôxtrâyli-Philippin

,
Mỹ-Trung
Quốc
- Việt
Nam

...đều xem xét bên chốt và tác động qua lại của các mối quan hệ giữa các nước lớn

, nhỏ khác nhau.

Thời nay, thế phòng diện an ninh thế giới, từng rộng, cân bằng vùng chức vụ và khí hậu nhân gia các công quốc (trước hết gia Mỹ và Nga) đã là báo đốm khó xảy ra chiến tranh hay diệt. Tuy nhiên, sự phức tạp của vấn đề Triều Tiên, từng hợp Iran, Pakixtan-ân đã cho thấy nguy cơ chiến tranh thế nhân hiện hữu và còn phức tạp hơn nhiều và có thể xuất hiện không chỉ trong quan hệ gia các công quốc thế nhân, mà chỉ gia các nước lớn và nhỏ. Thêm vào đó, QHQT trở nên bất định hơn bởi nhiều yếu tố như sự bùng nổ của chủ nghĩa dân tộc cực đoan, chủ nghĩa khủng bố hay việc xuất hiện những cá nhân lãnh đạo mới...Việc cảm nhận biến và khí hậu nhân càng trở ra khó khăn hơn.

N
ân hòa bình
trong
thế giới TCH càng không thể chia cắt, đòi hỏi nỗ lực của tất cả các nước để không xảy ra chiến tranh thế nhân. Trong thế TCH và về khí hậu nhân, nhu cầu cùng tồn tại, cùng phát triển của tất cả các quốc gia ngày càng lớn hơn bao giờ hết

Từ “đa cực” chuyển qua “đa trung tâm,” quan hệ quốc tế có đặc trưng “vừa cạnh tranh, vừa hợp tác” và từng tác qua lại nhau. Đó là một thay đổi quan trọng về tính chất của luật chơi không chỉ trong quan hệ nước lớn mà còn trong QHQT nói chung trong tất cả các mối quan hệ gia các quốc gia.
Kể từ khi là
nhận định về việc các nước lớn vẫn có vai trò mang tính “quyết định” đối với tình hình thế giới cũng chỉ còn có ý nghĩa từng đổi.

Tất cả các yếu tố trên đã và đang dần dần sẽ định hình nên đầu tiên trong lịch sử , một
t
hệ giới Mông-đ
a trung tâm, đa chủ thể, đa đối tác/đối từng tác động qua lại nhau nhiều cấp độ và đa lĩnh vực
. Trong thế giới đó,
tất cả các nước lớn hay bé đều có lợi ích trải rộng qua mạng toàn cầu trong các lĩnh vực khác nhau.

C
hiện tranh thế nhân hay diệt (ở bất cứ quy mô nào) cũng đều là vô cùng hiểm và trở thành nhân tố kích thích chiến tranh hay diệt ở các cấp khu vực

Y

ưu tiên thực hiện chính trị

-

tư tưởng trong QHQT không còn chi phối khi tất cả các nước đều đứng lên hàng đầu lợi ích quốc gia

-

dân tộc. Các luật chơi mới ra đời gắn với hình thái tác động qua lại nhau, vừa hợp tác vừa cạnh tranh. Dù các nước lớn tuy còn đóng vai trò

nhưng không còn là các “

c

ực” để có thể tiếp h

ợp

phức tạp theo phương cách cũ

.

K

hái niệm “

t

hội nghị đa cực” trở nên ít thích hợp

khi

tất cả các nước lớn hay bé đều là những chủ thể QHQT tương tác tương hợp qua lại với nhau trong sự cạnh tranh quyết liệt nhất, vì lợi ích dân tộc

-

quốc gia của mình.

Hai là: Trật tự thế giới và luật chơi QHQT thay đổi gắn với tiến trình dân chủ hóa của đời sống xã hội quốc tế. Cấu trúc quyền lực của thế giới thay đổi cùng với sự thay đổi so sánh lực lượng giữa các trung tâm, sự gia tăng không ngừng các chủ thể tham gia, và sự phát triển sâu rộng mạng lưới các mối QHQT. Lợi ích của tất cả các quốc gia đan xen nhau thúc đẩy mạnh mẽ sự đấu tranh vì sự công bằng; đòi tiếng nói và vị thế quốc tế tương xứng. Các xu hướng phát triển trên thế giới không chỉ phụ thuộc vào chính sách của các trung tâm-nước lớn, các liên minh, liên kết, các tập đoàn hùng mạnh mà còn bị tác động bởi chính các nước nhỏ và trung bình và bởi xã hội công dân đang có vai trò gia tăng trong quá trình xây dựng chính sách đối nội cũng như đối ngoại của các quốc gia.

Tiến trình dân chủ hóa biểu hiện trước hết ở vị thế của các nước nhỏ chiếm đa số trong cộng đồng quốc tế. Các nước nhỏ đã trở thành những chủ thể được lồng ghép trong mạng QHQT, có quan hệ tôn trọng với các nước lớn, có tiếng nói càng có trọng lượng để vươn lên bảo vệ lợi ích quốc gia của mình, tham gia ngày càng

sâu rộng vào thúc đẩy các luật chơi mới công bằng hơn. Các nước nhỏ trong thế giới đa trung tâm càng có thêm bản bè/đôi tác để tranh thế sự động tình và ứng xử quốc tế để với các mục tiêu hòa bình, đức lập dân tộc và phát triển.

Ba là: Trật tự nào thì luật chơi đó. Thế giới đang trong giai đoạn chuyển tiếp qua trật tự mới “Đa trung tâm” thì những luật chơi mới sẽ xuất hiện phù hợp với trật tự mới, mặc dù sự định hình trật tự mới còn là một quá trình lâu dài. Tổng quan lịch sử những giai đoạn trung tâm quyền lực của thế giới sẽ còn thay đổi nhanh chóng. Trung Quốc từ sau 2010

đã trở thành nền

kinh tế lớn thế giới, đang ra sức đẩy cao các luật chơi “cùng thắng, cùng có lợi”, “bình đẳng, tôn trọng nhau” “cho và nhận” để giành vị thế quốc tế mới trong bàn cờ nước lớn, nhất là ở châu Á-Thái Bình Dương

2

Những Mỏ chấu chấu ngòi cùng Trung Quốc trên mặt “chiếc ghế tựa hai chân”, triết lý chiếc ghế đó do Mỏ thiết kế.

3

Ý tưởng về trật tự “G2” (Mỹ

-

Trung Quốc) đã sụp đổ vì không hợp thời

.

Nước Mỹ với Tổng thống Trump đang nuôi chí khôi phục lại sức mạnh và vị thế của một siêu cường số một.

Trong trật tự trước đây khi Mỹ và phương Tây có ảnh hưởng chi phối, các luật chơi kinh tế quốc tế chủ yếu là theo Hiệp định GATT với nhiều bất bình đẳng để với để đa số các nước đang phát triển . Khi WTO ra đời, nước nhỏ đã có thể áp dụng luật để trong phát triển để với các công ty

lớn trong buôn bán hàng hóa và các lĩnh vực khác. Thời hiện đại, các Hiệp định thương mại tự do (FTA) như TPP hay RCEP chỉ có thể tiến triển trên cơ sở các luật chơi “cùng thắng”, “cùng có lợi”

C

ác nước nhỏ tham gia các FTA để có nhiều sự lựa chọn và ứng phó khi tình thế thay đổi. Chính các thỏa thuận trong hàng trăm FTA là sự thay thế luật chơi chủ yếu do các cường quốc chi phối thông qua các định chế toàn cầu.

Vòng đàm phán toàn cầu Doha khó khăn vì chưa thích ứng với những thay đổi to lớn trong trật tự kinh tế mới và tùy thuộc trên thế giới.

Trong thế giới đa trung tâm, đa cực thì

các luật chơi quốc tế càng đan xen phức tạp hơn, và những số cực đoan về chính sách của các nước lớn càng

càng

phức tạp hơn.

Bên là: Trật tự và luật chơi quốc tế mới tạo nhu cầu lớn hơn cho các nước nhỏ, vươn lên cạnh tranh với thế của mình.

Quá trình chuyển từ thế giới “đa

cực” sang “đa trung tâm, đa cực, đa đối tác/đối tượng” gần với số mới rộng khác hơn và không gian quan hệ đối ngoại. Các

“trung tâm”

dù có số minh chứng trái ngược “đa phương hóa”.

Nước Mỹ từ nhiệm kỳ hai của Tổng thống Bush (

tháng 1

/2005) sau những thất bại của chiến lược đơn phương, đã bắt đầu thực hiện chính

sách “muốn có quan hệ tốt với tất cả các nước châu Á”. Còn Trung Quốc chủ trương

n

giao tiếp đa phương diện”. Với vấn đề này, một nước lớn

những

còn yếu

những công nhận thực luật chơi đã thay đổi nhiều. Tập chí

Các

V

ên đề Chiến lược

của VN

ngày 15 tháng 3/2011 đã viết về tác giả VN

VN

-Trung

Quốc-

Nga-Mỹ: “Việt Nga trở lại đối thoại ra cho VN

VN

các số lớn chiến mới về ngoại giao, về kinh tế

-

thông mới, KCN và chiến lược. Tuy nhiên Nga thiên về Trung Quốc để trở lại đối thoại về

chiến lược, Nga muốn VN

phối hợp đối thoại với Trung Quốc vẫn gây ra những hạn chế đối với các lợi ích trung

và dài hạn của VN

VN

. Vì vậy tất nhiên đối với bạn bè là không thể bỏ quên chi viện cho Nga và cũng không có lợi cho Nga

. Bạn bè cần dựa vào Nga trên cơ sở song phương, trong khi cần dựa vào các nước khác.

ví dụ về suy tính tổng thể chính sách khá điển hình của bạn bè trước các thay đổi trên thế giới. Bạn bè không muốn bỏ bớt lợi ích về bất cứ nước nào trong mà trên lợi ích chung của các trung tâm quyền lực và ảnh hưởng.

Trong khi đó, các quan hệ nước lớn Trung Quốc - Mỹ, từ năm 2010 đã bước sang giai đoạn mới với hình thái “vừa hợp tác vừa cạnh tranh”

T heo đó

, một cạnh tranh nội trội hơn, diễn ra giữa siêu cường hiện hữu với một trung tâm quyền lực mới đang trội dậy muốn giành vị thế siêu cường thay thế

4

Những không vì thế mà các diễn châu Á - Thái Bình Dương

chịu do các quan hệ hai trung tâm Mỹ và Trung Quốc quyết định. Mỹ chính sách của các quan hệ Trung Quốc

- Mỹ đưa tác động đến và cũng đưa góp phần ứng đối trong và tính toán chiến lược của các nước khác trong khu vực.

Các nước nhỏ trong điều kiện đa trung tâm, có thể đưa hành động riêng hơn, có tiếng nói riêng trong sự tương tác đa phương, đa tầng nấc, đa lĩnh vực

, không cam chịu bị tác động một chiều của các nước lớn. Sự lớn mạnh và sự tham gia của sự đồng các chủ thể dù là nhỏ, những với tính độc lập và chủ động cao, đã góp phần thúc đẩy các mối QHQT

trở nên có đi có lại, công bằng và tiến bộ hơn. Các nước nhỏ cũng từng bước tham gia xây dựng các luật chơi quốc tế mới.

Trong thời thế gọi “cục” khi nước nhà có bước đi gia tăng quan hệ với một “cục” nào đó là phải trả giá hoặc chỉ ít bước đi phát triển quan hệ với các “cục” khác.

Chuyên

sang

giai đoạn “đa trung tâm”

,
các nước nhà có cả hai mặt tăng cường sự “cân đối lợi ích” và “tác động kích thích” qua lại đối với các cặp quan hệ song phương khác nhau để thúc đẩy đối ngoại đa phương theo cả chiều rộng và chiều sâu của mình. Tuy nhiên để có hiệu quả, trình độ xây dựng và thực hiện chính sách đối ngoại phải ở tầm cao

V

à yêu cầu quan trọng là để linh hoạt và khôn ngoan của các chính sách đã tính đến đầy đủ nhất các điểm yếu và mạnh về “giá trị và tài sản chiến lược” của mỗi nước nhà.

Về thế của các nước có thể được hình dung như là các con nhện to nhỏ trên mạng nhện chằng chịt các dây ngang dọc và đa lớp.

Khi TCH chưa đạt đến mức cao như hiện nay, thì các mối quan hệ với bên ngoài của các quốc gia còn ít. Giờ đây các mối quan hệ lợi ích đó không những tăng đột biến về số lượng đối tác/đối tượng mà còn mở rộng phạm vi rộng, sâu và trực tiếp. Khi có quan hệ buôn bán với hàng trăm quốc gia thì chẳng thể, tuy là nước nhà, cũng có lợi ích kinh tế trải ra toàn cầu, và theo đó là chiến lược đối ngoại toàn cầu ở các mức độ khác nhau

. Song chưa bao giờ các lợi ích với từng lĩnh vực kinh tế, chính trị, ngoại giao, quân sự, văn hóa liên đới với nhau sâu rộng như hiện nay.

Ngày

nay, lợi ích dân tộc với các mặt đầu đan xen, tác động qua lại và luôn thay đổi trong mạng quan hệ ở nhiều tầng bậc giữa các quốc gia. Có thể nói hệ thống QHQT cũng bước vào giai đoạn phát triển mới “4.0”. Vì vậy các chủ thể QHQT đều nỗ lực và rút kinh nghiệm để chủ động nắm bắt lợi ích và chính sách, và tích cực tham gia xây dựng các luật chơi mới. Trật tự mới đòi hỏi nước nhà càng phải phát huy cao nhất tính độc lập, tự chủ, vừa kiên định vừa khéo léo mềm dẻo trong đấu tranh vì các lợi ích dân tộc của mình. Các nước ASEAN càng nhận thấy cần gia tăng tính độc lập và sức tự cường khu vực, cũng cần “vai trò trung tâm” của Cộng đồng trong chính trị Đông Nam Á (EAS).

Trật tự các cực điểm trên đan xen nhau trong quá trình chuyên tiếp đến một trật tự và các luật chơi quốc tế mới gần với cạnh tranh và hợp tác quy tắc luật. Có thể dự đoán rằng, một trật tự mới đa trung tâm sẽ định hình và đó là một kịch bản khi thi nhất trong các kịch bản QHQT trong những năm tới.

Trật tự mới và Việt Nam

Trật tự và các luật chơi quốc tế luôn là những yếu tố chi phối sự lựa chọn chính sách đối ngoại của các nước. Việt Nam không là một ngoại lệ. Trong thời hiện đại, Việt Nam đã có những kinh nghiệm lịch sử không bao giờ quên.

Cả hai cuộc chiến tranh giải phóng của Việt Nam đều đã diễn ra trong thời “Chiến tranh Lạnh” của trật tự “hai cực” trên thế giới. Do hoàn cảnh lịch sử, cả hai Hiệp định kết thúc hai cuộc chiến đó đều là những văn kiện chủ yếu ghi nhận chiến thắng từng bước của Việt Nam chủ nhà phải chiến thắng hoàn toàn từng xẻng với giá hy sinh của dân tộc. Hiệp định Genève 7/1954 dừng lại và chia cắt Việt Nam làm hai miền; Hiệp định Paris 1/1973 dừng và kết thúc chiến tranh xâm lược, rút khỏi Việt Nam. Các mốc đó một mặt, phản ánh sự lớn mạnh không ngừng của cách mạng Việt Nam, của ý chí tự cường của một dân tộc như đã đánh bại những siêu cường. Mặt khác, đó là kết quả của trò chơi nòng cốt lớn trong ma trận lợi ích của tam giác Mỹ - Xô - Trung, nhất là khi nhân tố Trung Quốc ra sức tận dụng mọi thời cơ để vươn lên thành một “cực” và Mỹ nỗ lực để không vượt thềm siêu cường số một.

Chiến thắng hoàn toàn của Việt Nam năm 1975 là đỉnh cao của đường lối độc lập tự chủ đúng đắn trong môi trường chính trị nòng cốt lớn rớt phốc tốp, đặc biệt là sự phân liệt Xô - Trung
- Trun
g và câu kết Mỹ

-
Trung
Quốc

.
T
T
Sau 1975 Việt Nam lại trải qua hai cuộc chiến tranh biên giới với C
a
mpuchia và Trung Quốc

. T
ính ra trong
t

hàng 20,
Việt Nam
chúng ta đang hướng hòa bình thực sự không đầy 10 năm cuối.

Hiện nay, chính trị nước lớn tiếp tục tác động mạnh, rất phức tạp và trực tiếp đến môi trường hòa bình, an ninh và phát triển của Việt Nam.

Có thể nêu một cách tiếp cận vắn tắt theo 3 không gian như sau:

Một là, đối với *không gian an ninh sinh tồn* là không gian bao gồm các vùng địa lý sát sườn của Việt Nam. Có thể nói Việt Nam đang đứng trước thách thức nghiêm trọng nhất kể từ cuối thập niên 80

-
đầu
thập niên
90
t

hàng loạt thách thức đang và nguy cơ xung đột trong vùng, nổi lên là Biển Đông. Một phần lớn ngôn ngữ nói rằng

:

“m
uốn tránh chiến tranh thì phải chuẩn bị chiến tranh”. Điều này có nghĩa trước hết phải nhanh chóng phát triển mặt bên trong đất nước để tăng cường sức mạnh vật chất và tinh thần của Việt Nam.

Ngoài ra
, Việt Nam cần tìm mọi cách tận dụng các xu thế mới và thay đổi trật tự và luật chơi quốc tế, để củng cố nền hòa bình cho phát triển đất nước.

Trong Di chúc của Người về xây dựng đất nước, điều đầu tiên mà
Chúng ta

Hồ Chí Minh nhận gọi là *giữ và xây cho được một nước Việt Nam “hòa bình”*. Hòa bình là điều kiện tiên quyết để giữ an ninh và phát triển sống còn. Nếu không giữ được hòa bình để phát triển nhanh thì nước ta mãi vẫn là một nước “nghèo, hèn”.

Các cơ hội hay khó khăn về hòa bình đều gắn với chính sách của Việt Nam với các

trung tâm thế giới, và với trật tự và sự can thiệp của các nước lớn vào khu vực AN Á. Hiện Biên Phòng đang là điểm nóng nhưng AN

Á không chỉ có Biên Phòng mà còn nguy cơ khủng hoảng rất có thể nổ ra ở vùng M
ê
K
ô

ng hay thế bất cứ đâu
nhưng là hậu quả của vấn đề chính trị nước lớn. AN

Á cũng chỉ là một trong những khu vực và con bài để với lợi ích

-
quanh hưởng của họ. Các điểm biên ở Biên Phòng, AN

Á
đều nằm trong bàn cờ chung giữa các nước lớn, liên đới với vấn đề Triều Tiên hay Đài Loan...

Tuy nhiên, khác so với trước đây, Việt Nam
ngày nay, dù vẫn là nước yếu hơn,
nhưng đã
có nhiều năng lực hơn để không là

quân
bài chính trị
của các
nước lớn

.

Hai là, không gian địa chính trị mới. Thế cục thế này là môi trường gần với “sự an toàn và thế hệ bình đẳng địa chính trị”,

trong đó quan hệ với các trung tâm, nước lớn, là có tính chi phối.

“Mạng lưới quan hệ đối tác địa chính trị”

của Việt Nam trước hết bao gồm quan hệ với các trung tâm lớn. Các cũng có thể thế đối ngoại để lập, cần thiết lập khuôn khổ quan hệ đó
với thế giới

các nước lớn. Sau đó, còn lại là vấn đề làm sao tận dụng tác động qua lại trong ma trận mạng quyền lực đa trung tâm để duy trì sự an toàn và thế hệ bình đẳng, tránh các tình huống khủng hoảng làm mạng bị vỡ cục bộ

(
điều không thể loại trừ
)

.

Ba là, không gian phát triển mà trọng tâm là thích ứng và mở rộng càng nhanh càng tốt các quan hệ kinh tế đối ngoại với thế giới mở rộng những siêu phôi, tranh thủ địa dư có thể với thế trường và đều tốt đúng hướng từ bên ngoài vì phát triển đất nước. Nhìn khía cạnh này, từ “*hội nhập*” thông dùng hiện nay ít nhiều cần từ duy và hành động. TCH đang tạo ra môi trường rộng lớn, khách quan, có trật tự và luật chơi phù hợp những luôn thay đổi và cạnh tranh quyết liệt. Cần đất Việt Nam trong thế giới TCH đó để chế định khai thác, chế không nên tạo cảm giác đang “nhập vào hội”, đi vào “hộp đen” có sẵn và ít biến động; không thể chế định những khái niệm chung như với “cách mạng 4.0”, “kinh tế tri thức” để định từ các thay đổi như đang có ở bên ngoài đất nước, trong khi đó

lại là hiện thực ngay trong “ngôi nhà chung” mà Việt Nam đang ở. Giờ đây điều cần yếu là Việt Nam cần ứng xử ra sao để không bị bỏ rơi xa trong môi trường thế giới đang như thế hiện tượng “vấn vút kết nối” và cách mạng KHCN đang phát triển kỳ diệu làm đảo lộn mọi lý luận và thực tiễn về phát triển.

Cả ba không gian trên lồng ghép vào nhau và tác động qua lại với nhau. Sự mạnh mẽ nội lực

đất nước là yếu tố quyết định mọi khả năng mở rộng đối ngoại, hợp tác và liên kết với bên ngoài.

Như vậy, xét trên tổng thể và lâu dài có thể nói, Việt Nam đang ở thời kỳ thu hẹp lại nhất mức dù có rất nhiều khó khăn kể từ khi dùng nước đến nay. Thời khi không có tên trên bản đồ thế giới cho đến ngày nay

Việt Nam đã là một quốc gia thế giới với dân số gần 100 triệu

có nền kinh tế đang từng bước phát triển; là một chủ thể độc lập và năng động trong QHQT, có sức mạnh văn hóa và truyền thống lịch sử kiên cường, xa lạ với tâm lý sợ sệt các thế lực xâm lược. Điều quan trọng là chúng ta cần phải

tiếp tục nhận biết sâu sắc những thay đổi rất nhanh chóng của thế cục và định
vị đúng Việt Nam ở đâu để
tự đó
có chính sách đối nội và đối ngoại thích hợp nhất.

Vì
cách tiếp cận và “
Việt Nam trong một thế giới Mới
-
đa trung tâm”
càng càng cao sự tin và nâng
cao
tính chủ động trong xây dựng và thực hiện chính sách đối ngoại để lập thế chủ theo
phương châm “độc lập, bình đẳng và hòa bình” và theo tầm
“nhìn cho rộng (và) suy cho kỹ” của Ngoại giao Hồ Chí Minh trong đầu tiên mới
./.

Nguyễn Tâm Chiên, *Đại sứ, Cố vấn Cao cấp Học viện Ngoại giao, Nguyên Thứ
trưởng Bộ Ngoại giao. Bài viết đăng trên [Tạp chí Nghiên
cứu Quốc tế](#)
Học viện Ngoại giao, Số 3 (108).*

TÀI LIỆU THAM KHẢO

1. Barack Obama, "Remarks at Suntory Hall", *The White House: Office of the
Press Secretary*, ngày
14/9/2009, <http://obamawhitehouse.archives.gov/the-press-office/remarks-president-barack-Obama-suntory-hall>
, truy cập ngày 14/9/2017.
2. Jessica Yellin, "Obama, Xi work through range of issues in 2-day summit", *CNN*,
<http://edition.cnn.com/2013/06/09/politics/obama-xi-summit/index.html>
, truy cập ngày 14/9/2017.

3. Tờp Cờn Bìn, Phát biờu vờ "Quan hờ nờnờc lờn kiờu mời", ngày 18/11/2017
4. Vờnờng Nghờ, Phát biờu tời Diờn đờn Khu vờc ASEAN (ARF), ngày 2/7/2013.

---

[1](#) Xem phát biờu cờa Tờng thờng Obama tời Tokyo trong chuyờn thờm chờu Á đờu tiờn , tháng 9/2009.

2 Xem phát biờu cờa TBT Trung Quờc tời Hời Hời 18 CS TQ (18/11/2012 vờ "Quan hờ nờnờc lờn kiờu mời"; Phát biờu cờa Ngoời trờng Trung Quờc tời Diờn đờn ARF 2/7/2013; Tham khờo vờ [4 đờm](#)

cờa Trung Quờc xây dờng quan hờ Trung Quờc - Mờ,.báo

Bìn luờn

Hờng K

ờ

ng

15/12/2012.Và các phát biờu cờp cao hai nờnờc sau Cuờc gờp Obama

-Tờp Cờn Bìn đờu tiờn 6/2013.

[3](#) Tháng 6/2013 nhân cuờc gờp Cờp cao đờu tiờn, Tờng thờng Obama đã tờng Chờ Tờch Tờp Cờn Bìn mờt chiờc ghờ tờa hai chờ, đờc làm tờ giờng gờ đờ cờa bang California, Mờ.

[4](#) Đây còn là vờn đờ tranh luờn. Có đánh giá khác coi mờt hờp tác nời trời hờn. Tuy nhiên cờn đờt trong mời liờn hờ vời thời gian đờ báo trung, và dài hờn.

